

BM 305 Biçimsel Diller ve Otomatlar (Formal Languages and Automata)

Hazırlayan: M.Ali Akcayol
Gazi Üniversitesi
Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

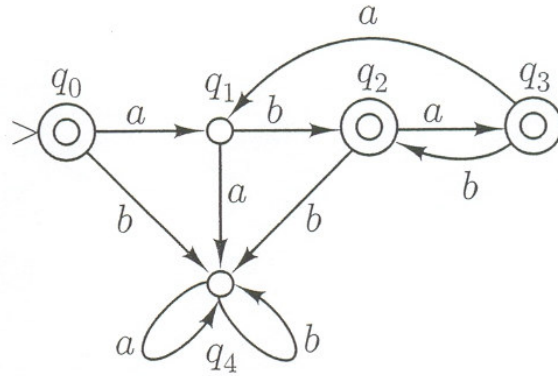
Nondeterministic Finite Automata

- Nondeterministic finite automata durum geçişlerinde sadece mevcut durum ve giriş bilgilerini kullanmaz.
- Aynı giriş bilgisi ve aynı durum için birden fazla sonraki durum olabilir.
- Bu durumlardan herhangi birine geçebilir, bu yüzden **nondeterministic** olarak adlandırılır.
- Bilgisayarların gerçek modellenmesinde kullanılmazlar.
- Automata tanımlamasını basitleştirmek için kullanılır.
- Her nondeterministic automata'nın deterministic karşılığı vardır.

Nondeterministic Finite Automata

$L = (ab \cup aba)^*$ dilini tanıyan deterministic automaton

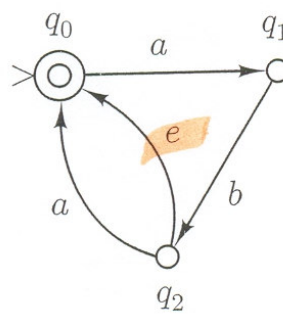
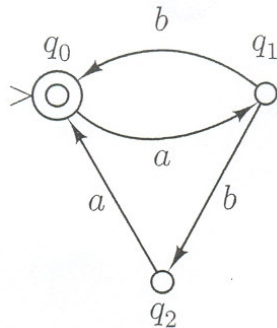

- Her node'dan a ve b olmak üzere iki çıkış vardır.

Nondeterministic Finite Automata

Aynı dil $L = (ab \cup aba)^*$, aşağıdaki nondeterministic automata tarafından tanımlanabilir.

- Bir string başlangıç durumundan bir sonuç durumuna geçişi sağlayabiliyorsa kabul edilir.
- Nondeterministic automaton tarafından ϵ string içinde geçiş tanımlanabilir.

Nondeterministic Finite Automata

Definition:

Bir NFA quintuple olarak tanımlanır. $M = (K, \Sigma, \Delta, s, F)$

K sonlu sayıda durumlar kümesi

Σ alfabe

Δ transition relation (fonksiyon değil) $K \times (\Sigma \cup \{e\})$ dan K 'ya

$s \in K$ başlangıç durumu (sadece bir tane)

$F \subseteq K$ final state(s) kümesi

- Her $(q, u, p) \in \Delta$ üçlüsü M 'in geçişi olarak adlandırılır.

Nondeterministic Finite Automata

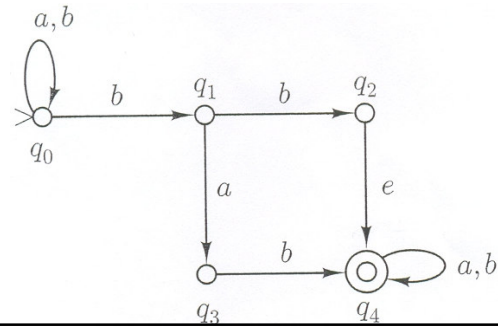
- M 'nin configuration'ı $K \times \Sigma^*$ dir. $(q, w) \vdash_M (q', w')$ geçişi için $w = uw'$, $u \in \Sigma \cup \{e\}$ ve $(q, u, q') \in \Delta$ olmak zorundadır.
- $\vdash_M$ bir fonksiyon değildir çünkü bir (q, w) konfigürasyonu için çok sayıda (q', w') konfigürasyonu olabilir.
- Bir string $w \in \Sigma^*$ kabul edilir, eğer sadece ve sadece $(s, w) \vdash_M^* (q, e)$ ve $q \in F$ ise
- Sonuç olarak bir M otomatı tarafından tanınan dil $L(M)$ şeklinde gösterilir ve tüm kabul edilen string'ler kümesidir.

Nondeterministic Finite Automata

Örnek:

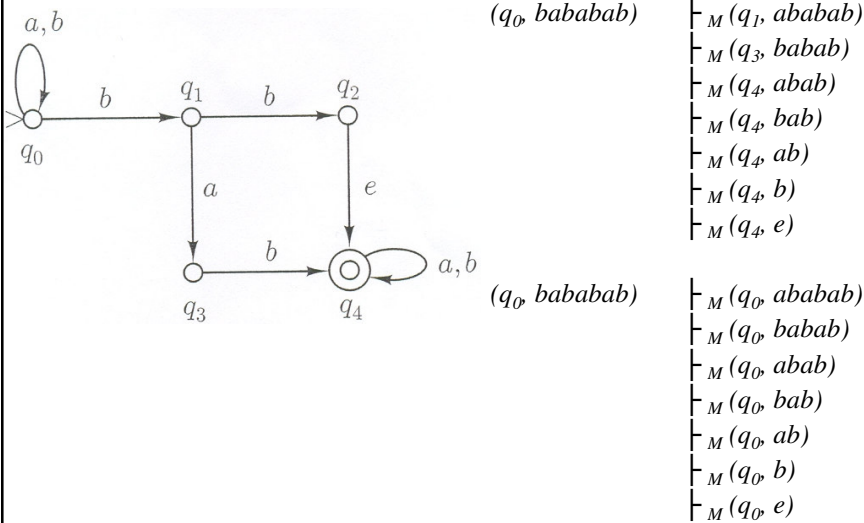
M bir NFA ve $M = (K, \Sigma, \Delta, s, F)$ şeklinde tanımlanmıştır ve içerisinde bb veya bab substring'ini bulunduran stringleri tanır.

$K = \{q_0, q_1, q_2, q_3, q_4\}$ $\Delta = \{(q_0, a, q_0), (q_0, b, q_0), (q_0, b, q_1),$
 $\Sigma = \{a, b\},$ $(q_1, b, q_2), (q_1, a, q_3), (q_2, e, q_4),$
 $s = q_0$ $(q_3, b, q_4), (q_4, a, q_4), (q_4, b, q_4)\}$
 $F = \{q_4\}$

Nondeterministic Finite Automata

Örnek:(Devam) bababab string'ini tanır mı ?

Nondeterministic Finite Automata

Örnek:

M bir NFA ve $M = (K, \Sigma, \Delta, s, F)$ şeklinde tanımlanmıştır. M otomatu $L(M) = \{w \in \Sigma^* : w \text{ string'i alfabadeki en az bir elemanı bulundurmaz}\}$ dilini tanıtır.

$$K = \{s, q_1, q_2, q_3\}$$

$$\Sigma = \{a_1, a_2, a_3\},$$

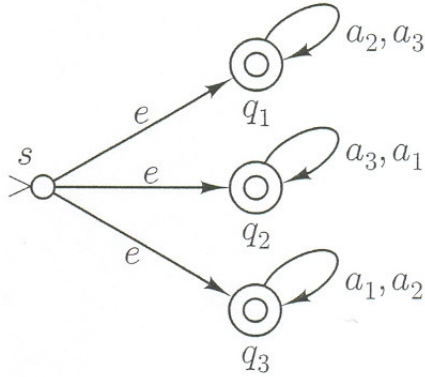
$$F = \{q_1, q_2, q_3\}$$

(s, e, q_i) initial transitions

(q_i, a_j, q_i) main transitions $i \neq j$

$$e, a_1, a_2, a_1a_1a_3a_1 \in L$$

$$a_3a_1a_3a_1a_2 \notin L$$

Nondeterministic Finite Automata

- Deterministic automata'da δ transition $K \times \Sigma$ 'dan K 'ya bir fonksiyondur.
- Deterministic automata'da $(q, e, p) \notin \delta$ ve her $q \in K$ ve $a \in \Sigma$ için sadece bir tane $p \in K$ vardır ve $(q, a, p) \in \delta$ 'dır.
- Bir nondeterministic automata'nın kendisine eşit bir deterministic karşılığı bulunabilir.
- İki automata M_1 ve M_2 eşittir sadece ve sadece $L(M_1) = L(M_2)$ ise

Nondeterministic Finite Automata

Örnek:

Aşağıdaki nondeterministic automaton hangi stringleri kabul eder.

b

bab

e

aa

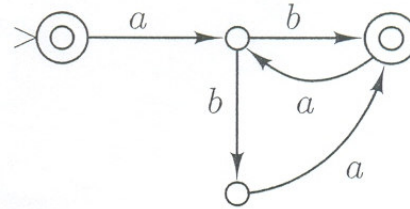
abab

ab(aba)*

abaab

abaaa

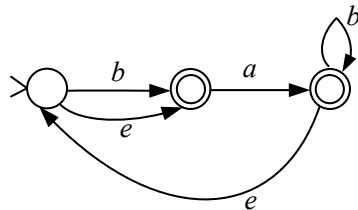
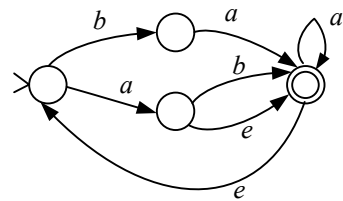
abb

Nondeterministic Finite Automata

Örnek:

$((ab)^*(ba)^*) \cup aa^*$ dilini tanıyan nondeterministic automata'nın state diagram'ını çiziniz.

Hangi girişler için hata oluşur?

Ödev

- Problemleri çözünüz 2.2.1, 2.2.2, 2.2.3, 2.2.6(a) (sayfa 73-63)